

Programvarepolitikk

Innspill til åpen høring 3. september 2003.
Kjell Bratbergsengen
Professor/instituttleder
Institutt for datateknikk og informasjonvitenskap
NTNU

Innledning

De spørsmål som stilles er:

1. Hvilke spesifikasjoner og tiltak må til for å sikre at programvare er tilgjengelig for alle, uansett kompetanse språk eller funksjonshemming?
2. Bør åpne standarder prioriteres ved statlige kommunale anskaffelser?
3. Land som Danmark, Tyskland og Spania går langt i å anbefale Open Source programvare. Er dette en vei som Norge bør gå?
4. Er det positivt eller negativt med statlige innkjøpsavtaler for programvare?
5. Hvilke øvrige hensyn bør fremheves i programvarepolitikken?

For først å si noe om spørsmålene i sin alminnelighet, er det at de er alt for generelle. De kan ikke besvares uten at de settes inn i en sammenheng.

Kommentarer til hvert enkelt spørsmål

1. Hvilke spesifikasjoner og tiltak må til for å sikre at programvare er tilgjengelig for alle, uansett kompetanse språk eller funksjonshemming?

Spørsmålet er neppe riktig stilt.

De grupper som skal bruke et program bør delta eller ha representanter som deltar i kravspesifikasjonene. Det kan bli prohibitivt dyrt å realisere alle krav, men det er viktig å få dem på bordet slik at en kan ta et skikkelig standpunkt.

2. Bør åpne standarder prioriteres ved statlige kommunale anskaffelser?

Det kan være grunner for det. Hvis programvaren skal kommunisere med andre systemer, da er det viktig at systemene følge åpne standarder i utveksling av data. Hvordan selve programmene er utformet kan være mindre viktig. En må sikre seg at programmene holdes operative i den perioden de skal leve. En må også ha en plan for avløsning eller løsning i neste generasjon. Leverandørens soliditet og evne til å vedlikeholde er avgjørende hvis en ikke gjøre oppgavene selv. Gjøre oppgavene selv, er dokumentasjon, forholdet til standarder og alminnelig kunnskapsnivå viktig.

3. Land som Danmark, Tyskland og Spania går langt i å anbefale Open Source programvare. Er dette en vei som Norge bør gå?

Spørsmålsformuleringen tyder på at en blander sammen open source programvare og gratis programvare. Open source eller tilgjengelig kildekode er nødvendig når en ønsker å modifisere programmet og/eller innlemme det i egne programmer. Det er altså av mest interesse for utviklere. Gratis programvare eller freeware trenger ikke være open source og er som regel *ikke* open source. Gratis programvare er selvfølgelig å foretrekke når den fyller behovet. Problemene kan være dårlig dokumentasjon, mangelfull opplæring, mangelfullt vedlikehold, ingen å søke hjelp hos, ustabilitet, uoversiktlige konsekvenser når det kjører sammen med annen programvare, risiko for innebygde bomber (selvdestruksjon, datadestruksjon), osv. Teoretisk er det lettere å tukle med programmer som er basert på open source enn programmer hvor kildekoden er utilgjengelig. Dette har åpenbart et sikkerhetsmessig aspekt.

Det kan være fristende å bruke fritt tilgjengelige programmer der gode slike programmer er tilgjengelige. Men programmer har flere sider enn bare ren funksjonalitet. Ved vurdering av gratisprogrammer må en også ta hensyn til kulturelle, språklige, kjønnslige, holdningsmessige, og verdimeslige faktorer. Listen av hensyn er ikke uttømt.

4. Er det positivt eller negativt med statlige innkjøpsavtaler for programvare?

Må ikke bli en sovepute.

Staten bør bruke sin styrke til å oppnå gode avtaler. Har ressurser til å foreta en skikkelig evaluering. Det kan være til stor hjelp.

5. Hvilke øvrige hensyn bør fremheves i programvarepolitikken?

En del av vårt næringsliv skal faktisk leve av å lage programprodukter eller å yte tjenester i forbindelse med dem. Derfor kan ikke alt være gratis. Men vi skal sikre oss en sunn utvikling ut fra en total vurdering.

Tilgang på data kan knyttes til programvarepolitikken. Det offentlige er en stor eier og forvalter av data. En del data er av en slik art at de bør være kostnadsfritt tilgjengelig for alle. Det beste eksempelet er kartdata. Kartdata kan utnyttes til å lage gode brukergrensesnitt for et stort spekter av programmer. En rekke av de data vi forvalter og ønsker innsikt i er knyttet til et geografisk område. Oppdaterte kartdata bør være fritt tilgjengelig.

Vi må ha en politikk som er i samsvar med internasjonale regler og avtaler, f.eks opphavsretten og patentlovene.

Norge kommer med innspill til internasjonale fora som ”The world summit in the information society”, det første holdes i Sveits i slutten av 2003 og det neste i Tunis i 2005. Fra aksjonsplanen klipper jeg:

Establishing regulatory frameworks *to achieve universal access and affordable services*, to improve national legislation, explore innovative ways to correct market failures and foster innovative approaches, including competition, to bring the Information Society to all sectors of the economy and society, especially those living in poverty.

Det bør være samsvar mellom det vi foreslår internasjonalt og det vi praktiserer hjemme.